

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIERUCHOMEGO WPISANEGO DO REJESTRU ZABYTEKÓW

3. Miejscowość

WYSOKA

1. Nazwa

**KOŚCIÓŁ PARAFIALNY
PW. ŚW. MIKOŁAJA**

2. Czas powstania

1872-1875 r.

3. Adres

Wysoka 35, 26-500 Szydłowiec
nr ewidencyjny działki 165

nr księgi wieczystej

11. Materiały graficzne

5. Przynależność administracyjna

województwo mazowieckie
powiat szydłowiecki
gmina Szydłowiec

6. Współrzędne geograficzne

N: 51°17'32.80"; E: 20°52'50.56"

7. Poprzednie nazwy miejscowości

Omięcín, Zygmuntów

8. Właściciel i jego adres

Parafia Rzymskokatolicka p.w. św.
Mikołaja, Wysoka 35, 26-500 Szydłowiec

9. Użytkownik i jego adres

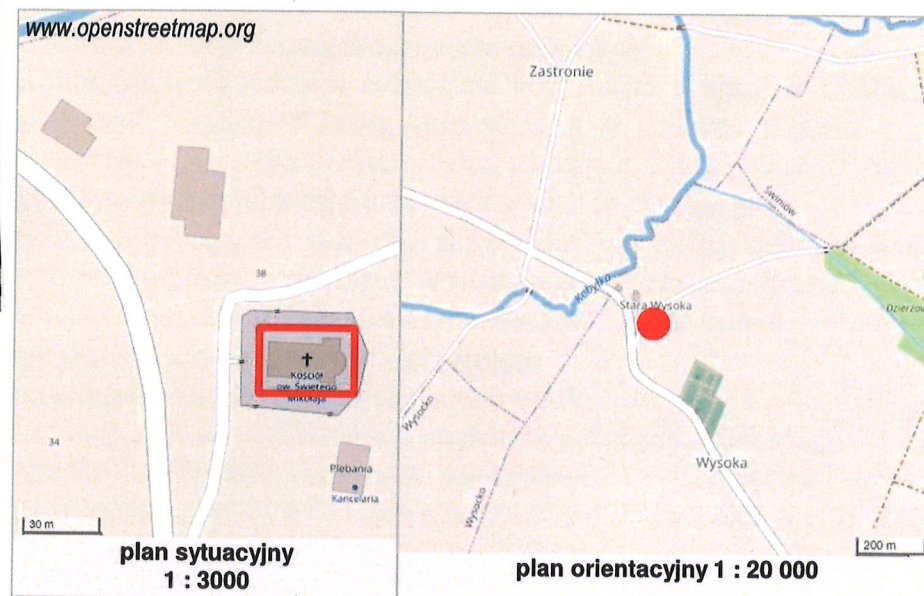
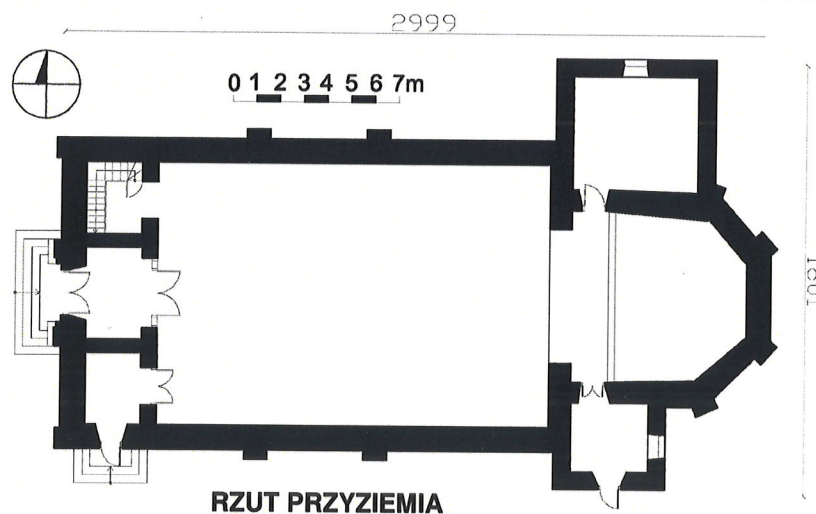
j.w.

10. Formy ochrony

- Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Szydłowiec



Fot. 1. Elewacja frontowa (zachodnia), 2020.



12. Historia (w tym przebudowy, remonty, konserwacje),
autorzy, styl

Historia parafii w Wysokiej sięga prawdopodobnie XIII w., z pewnością powstała przed 1326 r. Wiadomo o kościele drewnianym, istniejącym w XVI w. który spłonął w 1696 r. Na tym miejscu w 1701 r. wybudowano kolejny kościół drewniany, który służył parafii przez ponad sto lat. Nieremontowany popadł ruinę i został rozebrany w 1815 r. W 1816 r. wybudowano tymczasową kaplicę, która w latach 60 XIX w. była w złym stanie technicznym. Obecny kościół został wybudowany w latach 1872-1875 r., staraniem ks. Michała Bartyzela. Świątynia była poświęcona w 1886 r. przez biskupa Antoniego Ksawerego Sotkiewicza. W latach 60 XX w. Tadeusz Lużyński, wraz z bratem, wykonał malowidła zdobiące wnętrze kościoła. W 1977 r. kościół był restaurowany. W latach 2010-2018 przeprowadzono prace w zakresie remontu dachu, wymiany drzwi zewnętrznych, wymiany ślusarki okiennej i zamontowania witraży.

Budynek z użyciem form historyzujących

13. Opis

SYTUACJA: kościół usytuowany w centralnej części wsi, w sąsiedztwie Publicznej Szkoły Podstawowej (od strony północnej) i plebani (od strony południowej), na wzniesieniu; wraz z dzwonnica (od strony północno-zachodniej) otoczony murem kamiennym z czterema kaplicami w narożnikach; wejście plac przykościelny od strony zachodniej i południowo-zachodniej; kościół orientowany.

MATERIAŁ, KONTRUKCJA, TECHNIKA:

Ściany: murowane z kamienia szydłowieckiego (na zewnątrz tynk typu „baranek”, wewnątrz tynki gładkie).

Więźba dachowa: drewniana w systemie mieszanym: jętkowa o stolcach leżących, ze słupem na osi wiązara; usztywnienie wzdłużne płatwiami stopowymi, połączeniowymi oraz kleszczami obejmującymi słupy.

Pokrycie dachowe: blachodachówka w kolorze czerwonym.

Strop: płaski, na belkach drewnianych z podsufitką tynkowaną na trzcinie.

Posadzki, podłogi: z płytek ceramicznych w kolorach czarnym i białym, w nawie układanych po cztery w karo, w prezbiterium i kruchcie zachodniej pojedynczo w karo, w zakrystii i kruchcie południowej pojedynczo w układzie szachownicowym, podest prezbiterium drewniany.

Schody zewnętrzne: kamienne **1)** zachodnie (główne), 4-stopniowe, z metalowymi barierkami bocznymi, **2)** południowe, 3-stopniowe; **schody wewnętrzne** prowadzące na chór (w północno-zachodnim narożniku kościoła): drewniane, łamane 2-biegowe z zakrętem i podestem.

Okna: w metalowych ramach z witrażami **1)** prostokątne, zamknięte łukiem arkadowym, z witrażami z przedstawieniami aniołów (od frontu) oraz świętych i błogosławionych, wzmocnione jedną wiatrownicą (2 szt. w elewacji frontowej w 2. strefie) lub dwoma wiatrownicami (2 szt. w elewacji południowej, 3 szt. w elewacji północnej, 3 szt. w prezbiterium), z pakietem termicznym; **2)** prostokątne, podłużne (2 szt. w elewacji frontowej, w strefie przyziemia); **3)** okrągłe (1 szt. w elewacji frontowej, na osi w 2. strefie); **4)** biforium (1 szt. w elewacji frontowej, na osi w strefie szczytu); **5)** prostokątne (1 szt. we wschodniej ścianie kruchty południowej i 1 szt. w północnej ścianie zakrystii);

Drzwi zewnętrzne: drewniane, ramowo-płycinowe, z rytem w kształcie krzyża na każdym skrzydle, współczesne **1)** w elewacji frontowej drzwi 2-skrzydłowe, otwierane do wewnątrz, **2)** do kruchty południowo-zachodniej (pod chórem, w obrębie korpusu) oraz do kruchty południowej – drzwi 1-skrzydłowe.

Drzwi wewnętrzne: drewniane **1)** z kruchty środkowej do nawy – 2-skrzydłowe, o kształcie prostokąta zamkniętego niskim ostrołukiem, w dolnej części pełne, ramowo-płycinowe, w górnej części przeszklone, podzielone kratownicą, z rombami w części środkowej; rytm płycin i podział kratownicy wyznaczają 3 osie (na każde skrzydło); otwierane do wewnątrz **2)** z południowego pomieszczenia pod chórem do nawy głównej – drzwi o analogicznej konstrukcji, węższe (2 osie na skrzydło); **3)** z kruchty południowej do prezbiterium – drzwi o analogicznej konstrukcji, węższe (1 oś na skrzydło); **4)** z zakrystii do prezbiterium – ramowo-płycinowe, 1-skrzydłowe; **5)** z pomieszczenia w północno-zachodnim narożniku na chór muzyczny – ramowo-płycinowe, 1-skrzydłowe.

RZUT kościół halowy, na planie zbliżonym do prostokąta, z węższym 5-bocznym prezbiterium od wschodu flankowanym prostokątnymi przybudówkami: mniejszą od południa (kruchta) i większą od północy (zakrystia); w części zachodniej trzy pomieszczenia: kruchta południowo-zachodnia, środkowa i klatka schodowa.

Ciąg dalszy na wkładce.

14. Kubatura 2823 m ³	15. Powierzchnia użytkowa 297 m ²	16. Przeznaczenie pierwotne kościół	17. Użytkowanie obecne kościół
18. Stan zachowania Ogólny stan zachowania budynku: dobry <ul style="list-style-type: none"> • Ogólny stan zachowania budynku: dobry • Fundamenty, ściany – dobry; • wystrój elewacji – dobry; • sklepienia, stropy – dostateczny, miejscowe uszkodzenia tynku na suficie • dach – dobry, • więźba – dobry; • obróbki z blachy stalowej ocynkowanej, rynny, rury spustowe – dobry; • ślusarka okienna współczesna – dobry • stolarka drzwiowa – dobry . 		19. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie Zagrożenia: <ul style="list-style-type: none"> • brak bieżącego remontu obiektu. Postulaty konserwatorskie: <ul style="list-style-type: none"> • ze względów historycznych oraz estetycznych wskazany jest remont elewacji, którą należy wykonać w tynku gładkim; • remont sufitów wraz z uzupełnieniem polichromii; 	

20. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

21. Uwagi

22. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

23. Bibliografia

24. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

tekst mgr Wojciech Wdowski, IX 2020 r.

plany, rysunki mgr Wojciech Wdowski, IX 2020 r.

fotografie mgr Wojciech Wdowski, IX 2020 r.



MAGISTER SZTUKI
WOJCIECH WDOWSKI
ART.KONSERWATOR DZIEŁ SZTUKI
26-600 RADOM, ul. SOWIŃSKIEGO 15/41
tel.(+48) 483641660 kom. 662284196
e-mail: wwdowski@wn.pl

25. Źródła ikonograficzne (rodzaj, miejsce przechowywania)

26. Załączniki

Załącznik nr 1 (opis, rzut),
załącznik nr 2 (fotografie 2-8),
załącznik nr 3 (fotografie 9-12),

1. Miejscowość	WYSOKA	5. Nazwa zabytku, adres KOŚCIÓŁ PARAFIALNY PW. ŚW. MIKOŁAJA Wysoka 25, 26-500	6. Zawartość załącznika: opis, rzut.
2. Gmina	Szydłowiec		
3. Powiat	szymborski		
4. Województwo	mazowieckie		

13. Opis (ciąg dalszy)

BRYŁA: zwarta, złożona z prostopadłościennego, wydłużonego bloku korpusu nawowego (z dachem 2-spadowym), pięciobocznego niższego i węższego prezbiterium (z dachem wielospadowym) oraz prostopadłościennych niskich przybudówek od północy i południa (z dachami pulpitowymi).

ELEWACJE: wszystkie elewacje opasane dołem niskim, betonowym cokołem, zwieńczone schodkowym gzymsem koronującym.

ELEWACJA ZACHODNIA (FRONTOWA) 3-osiowa, oszkarpowana na krawędziach, 3-strefowa; w strefie przyziemia oś środkową wyznacza portal główny złożony z kamiennej opaski, zwieńczonej półokrągłym frontonem, ujęty uproszczoną (płaską) archiwoltą; obramienie portalu jako wysunięty przed lico muru masyw bramny, utworzony z dwóch półfilarów przechodzących w trójkątny szczyt, zwieńczony prostokątnym gzymsem. Powyżej półfilarów (w strefie środkowej) pilastry, podtrzymujące półokrągłą opaskę, flankujące dekorację przedstawiającą schematyczne przedstawienie Oka Opatrzności wykonane w białym tynku z okrągłym oknem zdobionym witrażem świętej Trójcy. W najwyższej strefie (szczytowej) biforium z witrażami, w zwieńczeniu trójkątna tablica inskrypcyjna z datą 1872. Osie boczne wyznaczone przez pojedyncze otwory okienne: prostokątne (w strefie przyziemia) z witrażami z dekoracją geometryczną oraz arkadowe (w strefie środkowej) z witrażami kłęzących aniołów adorujących św. Trójcę. Szczyt elewacji wieńczy metalowy krzyż.

ELEWACJA POŁUDNIOWA (boczna) złożona z 2. zasadniczych części: korpusu oraz dostawionego od wschodu prezbiterium. **Korpus** 5-osiowy; oś zachodnia z drzwiami w przyziemiu, oś wschodnia pusta. 3. środkowe osie wyznaczone przez centralnie umieszczoną blendę flankowaną parą szkarp (zwieńczonych daszkami) oraz parę arkadowych okien z witrażami przedstawiającymi bł. Jana Pawła II i kardynała Stefana Wyszyńskiego (osie 2. i 4.); blenda i okna o analogicznym rozmiarze i kształcie, otoczone wyodrębnionymi w tynku opaskami. Od wschodu widoczne **prezbiterium**: ściana boczna częściowo przesłonięta kruchtą (z drzwiami otoczonymi gładką opaską), i jedna, oszkarpowana ściana absydy z oknem (analogicznym jak w korpusie). Widoczne połączenia dachowe; we wschodniej części ponad kalenicą korpusu – latarnia.

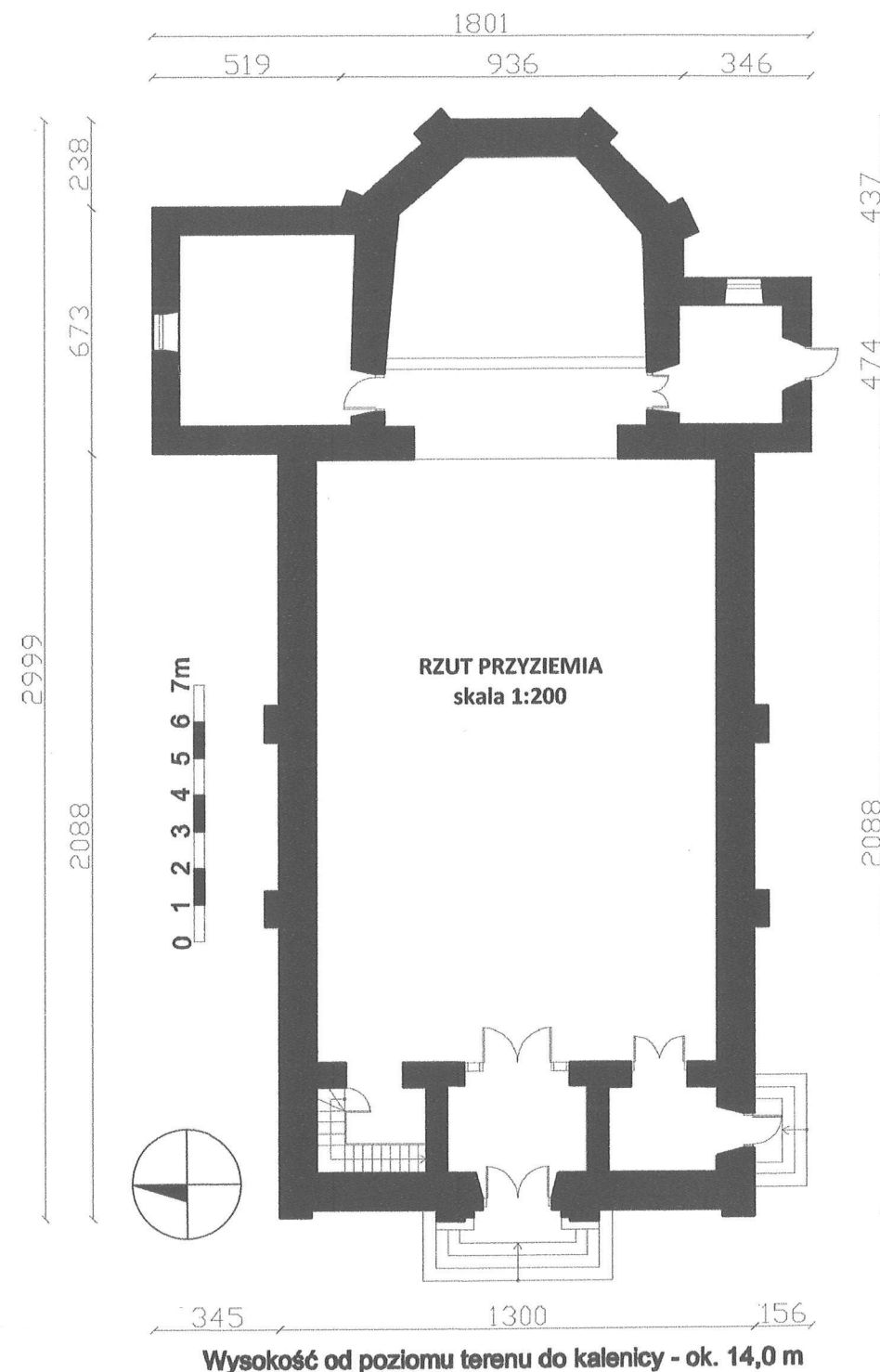
ELEWACJA PÓŁNOCNA (boczna) analogiczna do elewacji południowej; korpus 3-osiowy, artykułowany 3 oknami oraz szkarpami flankującymi oś centralną (analogicznie jak w elewacji południowej); witraże okienne przedstawiają (licząc od zachodu) bł. Faustynę, św. Stanisława Kostkę i św. Floriana; od strony wschodniej, wysunięta, niska dobudówka (zakrystia), z oknem pośrodku.

ELEWACJA WSCHODNIA składa się ze ściany szczytowej korpusu (zwieńczonego wieloboczną latarnią), do którego przylega niższe i węższe prezbiterium flankowane dwoma przybudówkami (kruchtą i zakrystią). 3 ściany absydy prezbiterium z oknami na osiach, ujęte przez szkarpy (przykryte blaszanymi daszkami); duże, arkadowe okna otoczone wyodrębnioną w tynku opaską, przeszklone witrażami: św. Huberta pośrodku oraz św. Izidora Oracza (po prawej stronie) i św. Mikołaja (po lewej stronie); ściany zwieńczone trójkątnymi połączeniami dachu (o kalenicy prostopadłej do ściany korpusu). Ściany przybudówek w formie trapezu z dachem pulpitowymi opartym o ścianę prezbiterium (na wysokość szkarp); przybudówka południowa z prostokątnym oknem.

WNĘTRZE: Prezbiterium 5-boczne, oddzielone od nawy ścianą tęczową, o łuku odcinkowym, po prawej stronie kruchta południowa (przeznaczona dla kapłanów i służby liturgicznej), po lewej stronie zakrystia; obydwie pomieszczenia zlokalizowane w odrębnych przybudówkach. Korpus nawowy jednoprzestrzenny. W części zachodniej nawy chór muzyczny. Pod chórem wyodrębnione pomieszczenia: kruchty środkowej (głównej), kruchty południowo-zachodniej i klatki ze schodami na chór. Ściany pomalowane w kolorze żółtym pokryte w formie aplikacji dekoracją malarską. W dolnej części ścian nawy i kruchty głównej drewniana boazeria, w prezbiterium dekoracyjna lamperia w formie prostokątnych płytek z grawerowanymi symbolami m.in. kluczy św. Piotra, eucharystii, trzech krzyży. Na ścianie tęczowej błogosławiący Bóg Ojciec, jako A i Ω. Po jego obu stronach aniołowie w symbolami męki pańskiej, po prawicy błogosławieni wśród aniołów po lewicy potępieni oraz anioł z mieczem. Po wewnętrznej stronie łuku powtarzający się motyw orła w tondzie. W prezbiterium medaliony z wizerunkami czterech ewangelistów. Na ścianach bocznych prezbiterium ujęte w prostokąty przedstawienia historyczne, po lewej Chrzczenie Mieszka, po prawej Ślubowanie Kazimierza Jagiellończyka. Na stropie prezbiterium przedstawienie Przemienienia Pańskiego. Strop nawy zdobiony dekoracją kwaterową wypełnioną motywami roślinnymi, centralnie przedstawienie Wniebowzięcia NMP. W nawie w medalionach symbole chrześcijańskie: kotwica, oko opatrności, baranek, A i Ω, ciało i chleb Chrystusa. W zachodniej części korpusu nawowego chór muzyczny, balustrada drewniana pełna, malowana, podzielona na kwatery, zdobione rozetami umieszczonymi centralnie i ćwiartkami rozet w narożnikach.

WYPOSAŻENIE: ołtarz główny kamienny architektoniczny w formie dwóch par kolumn podtrzymujących gzyms odcinkowy, centralnie, na tle oka rzeźba Chrystusa ukrzyżowanego adorowanego przez dwa anioły (XIX w.); ołtarz boczny kamienne, przyścienne, architektoniczne, z neobarokowymi zwieńczeniami, lewy z wizerunkiem Matki Boskiej Częstochowskiej (XIX w.), prawy z wizerunkiem św. Izydora oracza (XIX w.); przy ścianie południowej ołtarz boczny z wizerunkiem św. Tekli, kamienny, architektoniczny z neobarokowym zwieńczeniem (XIX w.); prospekt organowy w stylu eklektycznym (XIX w.), chrzcielnica kamienna, z puklowaną czaszą (XIX w.), ambona drewniana (XIX w.), epitafia m.in. Witolda Jastrzębiec Pniewskiego (1902 r.) w kruchcie zachodniej krucyfiks drewniany, kropielnica kamienna w formie misy na postumencie (XX? w.)

INSTALACJE: elektryczna.



1. Miejscowość	WYSOKA	5. Nazwa zabytku, adres KOŚCIÓŁ PARAFIALNY PW. ŚW. MIKOŁAJA Wysoka 25, 26-500	6. Zawartość załącznika: fotografie 2-8.
2. Gmina	Szydłowiec		
3. Powiat	szymborski		
4. Województwo	mazowieckie		



Fot. 2. , Widok na plac kościelny od zachodu, 2020.



Fot. 3. Elewacja północna, 2020.



Fot. 4. Elewacja południowa, 2020.

Opracowanie załącznika: mgr Wojciech Wdowski, IX 2020 r.
 (data i podpis)
WOJCIECH WDOWSKI
 ART.KONSERWATOR DZIEŁ SZTUKI
 26-600 RADOM, ul. SOWIŃSKIEGO 15/41
 tel.(+48) 483641660 kom. 662284196
 e-mail: wwowski@wp.pl





Fot. 5. Elewacje wschodnia i południowa, 2020.



Fot. 6. Portal główny w elewacji zachodniej, 2020.



Fot. 7. Widok na prezbiterium i nawę (wschód), 2020.



Fot. 8. Prezbiterium, 2020.

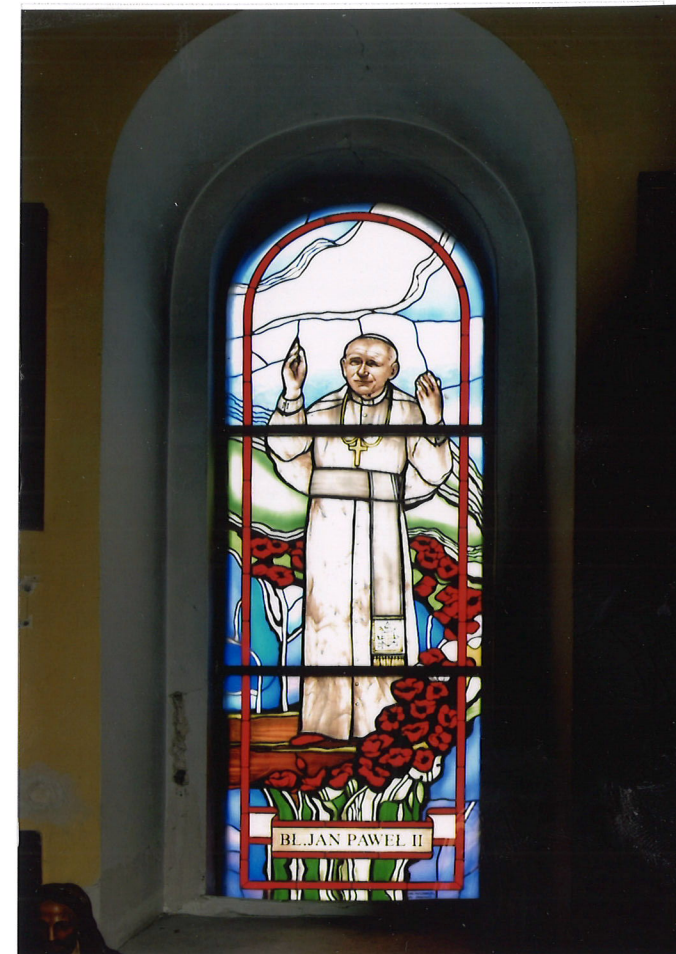
1. Miejscowość	WYSOKA	5. Nazwa zabytku, adres KOŚCIÓŁ PARAFIALNY PW. ŚW. MIKOŁAJA Wysoka 25, 26-500	6. Zawartość załącznika: fotografie 9-12.
2. Gmina	Szydłowiec		
3. Powiat	szymborski		
4. Województwo	mazowieckie		



Fot. 9. Widok na chór (zachód), 2020.



Fot. 10. Widok na drzwi od kruchty głównej, 2020.



Fot. 11. Witraż na ścianie południowej, 2020.



Fot. 12. Więźba dachowa, 2020.